

IM16husen (39:19)

<I> nilkallam an al an naššaaqiin

<H> an naššaaqiin, fi borno hine humma naššaaqiin, bikinneeum ɽalaata , qaadi sabaah le borno, min taali diikwa, gambaru, haw fi naššaaqa doola da, katiiriin ke humma, dagana, buɽwa, humma da bas siyaad al bagar katiiriin (0:35)

<I> sumhum bulwa

<H> bulwa, haw dagana, humma bas katiiriin be bagarhum , humma be nahaar, ŕeef, maɽara maafi da, katiiriin ke, humma, fi c caad,¹ waadiin biyagub binšu lee, al yaare lugun, fi kameruun, al xariif yam bĳi, al bakaan cat bišiil alme, hu l yaare bišiil alme, ac caad ye, hu kula alme biji, cat al bakaane, bəbga ma laha fayde, gade kule bədooru, al bakaan al hilu le bagaratum (1:21), katiir ke bĳu bəɽaggubu le, gəbio, humma siyaad ac caad dool da, le gəbio kula biji daliil, geš fi qaadi, fi gəbio, haw katiir ke kesaa al bakaan bilheen kesaa, dugut kan alme ŕabba, awa minti talaatiin awa waahid , tašiif, at təraab cat maafi maafi alme al bagara taruggut, haw takut foog qarata?², maafi ɽuɽaan (1:52), maafi naṃuuša, ad daliil dugut cat bəṃšu gaadi da, ke as saa yam talag, gade kula alme maɽara yom, buskut, gade kula bədooru gəde kula bokaanum hana mahallhum hana bakaan bəṃšu, gede kula bəšaayifu da, gade kulu bəruddu, dool al arab hine, maqiib, le mayduguri, dool katiiriin ke humma, tawaabte, ha bulwa, humma siyaad al bagar dool, qawaalme dool da, humma kula, šiiya fiihum , binšu le l yaare, (2:30) amma katiiriin ke, bəšaayəfu fook, hine konduga, bəguulu leeha uturo hille waade bəguulu leha uturo fi, walla wurga, gombolé, bakaan al báhar da dagut biji le yarwa da, ŕaan bəšiil alme, ha cat biyaad'i al faršaa, be da humma yam bəruddu, al geš da cat fi, wa qašim al bahar , geš fi, da been bərdi, hilu le l bagar, be nahaar al bahar da bətum , almé maafi, bəsowwu biyaar, al biyaar da bəsowwu leəm hiɽaan, bidabbu,³ al bagar bišarban, bidabbu al bagar bisarhan ba?iid (3:18)

<I> keef bisowwu al biyaar

<H> al biyaar a, humma raasum bəhafuru l biyaar, al biyaar al gušaar, kul biir ma tafuut misil, mita waahid haw nus ke, binfajuru binšuq, walla fi l leel bibənu al hood, yam saran kee, bijan bišarban foog aɽ ɽoor, gade kula bəruddan, ke dadda l xariif yam bĳi, hu, gombolé, al bahar di gade kula bĳi, (3:46) ŕaana da kula bišiil bišiil al faršaa cat, bakaan makat maafi, haw bəkaan katiir ke, awno, hi kula traab hana ajaa, bəyaggubuuha , binšu le magumeri, humma arab al maqiib le yerwa dool da, ŕaan awno, bəkaan maxaraf fi, amma al bəkaan ɽayyik, haw awno traab awno, mi keesaa, da kula alme ŕabba kula ma bišarab ajala , (4:16) haw haam fi, haam, misil haam da bas sese flay, haam, ma bəxalli bagarhum , haw naṃuuša, (4:28)

<I> haam katiir

<H> katiir bakaan waahid fi fi, bəkaan waahid maqiib le jaay ke, finšaana hu da, binšu la maagumeri, maagumri, hi kula təraaba misil hanaa, gəbio, hu kula cat keesaa haw geš, naamuusa maafi, haw haam maafi, al alme da kan ŕabba kula hadda awa waahid da tašiif al bagar cat, burugdan, haw ikuddan, illa kan bəxaafə kula bəxaafə misil kan sarraag, ha da bas, hu al arab, magat hana bagaratəm , hilu hana bagaratum , hu bas hiluhəm (5:09), bəkaan al bagar hĳu leeha , taabinna hu bas, aloom kan jo gaalo, xariif, kan gaalo bəkaan da ma lea geš, maafi alme, le l bagara, maa binšu laa, (5:25) kan gaalo as sana wurga, gombolé?, ma saalim al bəkaan cat faršaay yaabse ma leha geš, ma bəgoodu fiiha , misil, nayntiin, eti ɽri, ac caad yibis, har seventi kilometa taməš be l watiir, geš maafi, maafi geš, har ad duudú, hu bas baxiit hana al arab hana bəkaan ac caad, misil inda, ova twenti həds ov katəl, (6:06) misil ɽu?uun, išəriin ke,

¹ As so often in these texts, "Chad" here refers to the Lake Chad area (see Gulumba70aAjaa, n. 6).

² *takut foog qarata?* (< *qarad-ha* or *takut foog qaaradaa*, "move about freely", *be qarada* "freely as he wants", *qarada* "his own affair").

³ *dabba*, *bidabbi* "draw water from well, river"; *dabbá* "bucket".

kan ma faatan, ŋgaalte ma jo hine, ɗuʔuun hine bagara, waató hine šaayil aɗ ɗaʔan da, aɗ ɗaan misil bagar miye ke, d'aʔan , laakin wan həd av katl konteyns abawt wan hundred, misil hu da ke, hu duudú, ŋgaalte, ma ja le wurga, amma nantiin eeti ɵri, be nahaar drawt, be nahar maafi al caad at tilif da, ja agab harib kan maša bakaan mincika,⁴ (6:44) maša fišaan bədooru geš, le bagara, haw ligi qaadi geš fi, bakaan mincika qaadi ke da, dugo radda, humma kullu arab, as sayyaariin dool da ille dahadda mahalla , al helúu le l bagara hi bas hanaahum , mateen⁵ kula, da bas, gul leek matá aziib, misil kan saʔat al aziib , al buyuut bəgoodan, fi satalment, bakaan naaziliin ma bənšan yeen kula, bəkuʔbu lohum, bagaraat šawaayil, jaab milking kaw, šiyya keʔ, alfaddal cat, bišuuluuin binšu beehin buguulu laha aziib, fattašo bəkaan al alme, bəkaan al geš, hadar al xariif bəjuuhum hineen, ha da bas, magad hana, humma al qawaalme, ha tawa kuure, humma, beetum, katiir ke, małaafi, małaafi gade kula fiihum diliyaat, diliyaat da, hu bas farwa hiil al bagar hi bas, (8:01) bəsawwu taaniŋ hiilha , budussu laha diine haw ke, tabga, gade kula bəsawwu mad'aarik ke, hinne kula cat bəsiiru beehin , haw šaʔaab , buyuuthum da kula kan maaši le gambaru, tašiif, kan mašeet lugumararí kan ligiita, tašiif buyuut hine arab, kaajiraat, saykəl,⁶ tašiif buyuutum dool bəbunuuhin, ha hine deel kula, dugut, yoom az zamaan ja, ad diliyaat, xalloohin , say bəšuru leeda, ha leeda, (8:43)

<I> min as suuk

<H> haa minn as suuk, yoom al leeda bəfkó , dadda, yirkab min foog laa, ha humma taa kuure al arab, magatum hana, akilhum, humma katiir ke, bənaffo be diinitəm , bə ʔaaba bəthum ha be lebenəm , amma, da kuure humma an nuswaan, naadim mureeum deel da, aʔ ʔaaba bišiilanha , bəwaddanha , le hille, gariibe kan fi, bubdəlanha , be qalla, katiir ke, bubdəlanha be qalla, misil taasá ke bəguulu lea, seelé, (9:29) dada bəbadduluuha bijiiibu qalla fi, zakka⁷ walla ke, al qalla hi yom bijiiibanha, hi bas bəsawwuhan al ʔeš, hiil al qalla aj jaabanha deel, misil eeš le mbaakir, al leben bijiiibanha, eeš le mbaakir, mbaakir al bijiiibanha eeš le bukura ke, bəxadumuuha haw ke, (9:49)

<I> are cattle sold for money

<H> haw fiiha dadda gade kula misil kaan al waahid , bagarta maatat, walla kan ijil ke maat, he ke maala kula fi, bəlumma, ha fiiha huda da hada binši bišri laaha kəswe, le marta, kan leya hu, fiiha hu dada, da gade kula hadda kula saʔa wahade fi, tawwa kuure binšu le aj jalab, binšu le jalab, aj jalab da, sana d'aaka al qalla hine šiyya ke qaaliye,(10:22) zamaan kuure, binšu taali gooza, taal al anum da, al qalla, hi bas šiyya ke raxiise, dada bəguulu laha jalab, misil kan ad door, fiya naas misil talaatiin ke kula, mine kula dada misil kan tawaar tineen , kan toor waahid, , ille ihut heela bas mine kula, kan heelak da dadda kan, at toor al bišiila da kan xalaas be heelak kan tawaar xamsa, sitta kula tiširiihin , bəlummu, binšu dadda fi l anum qaadi awaan d'aaka qalla raxiise binšu bišəruuha bəjuubuuha , hi bas al qalla di, bišuuluuha wa bəɗ'alʔo beeha , hadar ad duxun, at teerabooha hadar tanjaʔ da, (11:00) hi bas bənaffu fiiha , fišaan šunu, be nahaar bəɗ'alʔo xariif, tawwa kuure, kan xariif kan d'alaʔo mašo, gubio, maguməri, aʔ ʔaaba maafi naadim bəšəriiha , katiire , maafi naas katiiriin , maafi naaəm bəšəriiha , fišan da dada hadda binšu bišuulu akilhum , binšu ba, biyaakulu ke biyaakulu ke yom dahadda xalaas, yom gade axariin bətum, bíju, amma dagut, humma katiiriin bəgo šaffaara, humma arab, waadiin binšu le maqiib, walla waadiin bəjiibu bagarum hine bibiʔuuhin , be maalum katiir dagut, ha dagut, ha wataayir kula kuturan , tre,⁸ bəkaan inta tašiif, setelment fi l xala, tašiif tre tašiil kaare tanši, kulli suuk al yoom, bərkabo biju laha , ašalhum ʔudurhum bədownuruuhum cat, bəšuulú fi saaʔa bas fi suuk, ha bəšuulú, at tre tanši yaa doorhum qaadi taji tagiif at tre, al kaare da bənazzulú, (12:00) aj jalab taa kuure tiraanhum binšan, qaadi ʔanum, bišiila al qalla haw ke, dagut da, fi zamaana maafi, yeen kula, aloom bišəru, al akil, tawwa kuure xariif, al bəkaan

⁴ Michika, south of Gwoza.

⁵ *mateen*, rather than the more usual *matá* for “when”.

⁶ “circle”, English translation of *kaajir-aat*.

⁷ *Zakka*, pl *zaktaat* type of dish for food.

⁸ A car on which goods are loaded and sold mobilely, often a pick-up truck.

dugó, door dugó mooto tanši laha kaal maafi, al moota ma kuturat , darb alme katiir , šunu?, humma kula kan biju le suuk ta biju heelhum , al me laha jawaad, biji, fook rijila, saatil⁹ tihit , dugo zamaan har ja al yom yeen kula hadda watiir kuturat , (12:50) aloom ya door tanši kəp al watiir tagiif, kan aṛ ɾaaba kula fi cat aloom bišuuluuha fi aṛ ɾooba aṛ ɾooba da, aa liita aṛəbayiin , liita talaatiin , cat bəmlu tree, bišuuluuha ya s suuk taji tajiibhum , fi saaʔa da kan be akilhum , gade kula cat bišurú fi s suuk da bas, at tre tašiilhum , ya d door tawaddiihum , ha gade kula dogut, masaarhum gade kula bígi hilu, be zamaan al moota bigat katiire , kuure, be nahaar al moota šiyya, haw duruub fasilaat, kan bisiiru, jaayiin maašiin dʼaalʔiin , wa dʼ dʼalaʔaan, gammo min bəkaan ɾaayafo, bənšu le bəkaan al maxaraf, buguulu laha , mađʼəla, misil kan naadum min bəkaan al, misil al bəkaan al abata, misil tađʼəlaʔ foog, bəkaan al alme , bisill qašima tađʼəla tađʼəla foog, kan gulta tađʼəla, tađʼəla foog, da bas, addallo kan simiit al arab addallo, kan al alme sakat, min traab hanaa, al maxaraf, jo le bəkaan al mašyaf, da bəguulu al aṛab addallo, amma kan gaalo arab dʼalʔo , xariif, gabbalo ke, weela, kan gaalo al arab addallo, min weela, jo le bəkaan an nasawi (14:17)

<I> fi gabaayil taaniyaat

<H> koyaam wa fulaata, cat dʼalʔo be kareeəm cat, humma koyaam, magatum be l arab šik, humma ma leelum bagar katiir , humma soqolhum ille qanam šiyya, bagar šiyya, humma, mi misil al aṛab, siiru bəkaan beʔiid , amšu saayfu¹⁰ bəkaan baʔiid koyaam mi aarifinna, koyaam, humma ta kula naas hine al weelá, orijin hanaahum kula, magumərí, gəbio, gajiram, da bas hana bəkaan hana koyaam, ha humma, suʔulhum kula, hille, ta kula, hille di, gaadiin fiiha kee, xariif, (15:19) be nahaar al mašyaf biji, ad daar al weelá ma laha alme, biju hine le daar kula, jam mayduguri kula fišaana al alme, be qanaməhum šiyya, be bagarhum šiyya ke, tašiif, daahda bisiiru, aṣ ʒeef, biju, maa leum buyuut zeenaat kula, tašiif al ageeg da bas bəcakkukuəəm , rawuun haka, hu bas bəkaan buyuutum , tašiif, bəzurbu zariibe saqayre ke le l qanam, bagarhum šiyya ke bas humma koyaam, humma mateen kula jamb al hille, tašiifum ʒeef da kula tašiifum jam yarwa hine bas kan maaši hine kula tašiif, kalyari, twenti kilomita tašiifum buyuutum hine jamb ad daar, (16:03) bizgu kula, fook al biyaar, amma faršáa, haw yaare, caad, wurga, wutro, koyaam ma binšu leeha , ma binši, amma falaata, dool humma kula arab, magad al arab humma kula falaata kula ke bas, be l arab kula darbum waahid , bəkaan manzalthum kula cat be l arab cat waahid falaata, humma kula misil qawaalme mahaniin bagar, humma kula katiiriin ke, falaata humma katiiriin ke, binšu le l yaare, haw ac caad, hine gombolé, wurga, bukaan hana wutro da, fallaata fiya šiyya, (16:47) cat kula sabaah, maa l aṛab, ha qaadi aṛab buguulu loəm daar maqiib, daar maqiib, min damaturu, jiiba lee, benišek, da arab buguulu loəm daar maqiib, humma kula, naššaaqa, falaata qaadi katiiriin , (17:16)

<I> arab fi

<H> aṛab fi aṛab fi, amma šiifin mi misil hine, jaay ke, amma qaadi daar maqiib, bəkaan humma bušaayifu, misil, kan agáb, dambuwa, bəkaan faršaaya fi, har ʒeef tašiif buyuutum kula hine cat be bagarhum cat mateen kula hineen, xariif, bəđʼálʔo binšu, yaa giddaam qaadi weela, qaadi giddaam damatuuru, haw ke bəxarrufu qaadi, amma bəkaan ma ʒeefhum da ille hine gariib bas, kan agáb, damaturu gade, arab gade maafi, kan daxál futuskum ke, cat fallaata, falaata iguulu ingunda, (17:59) humma kula be bagarhum , humma be bagarum , humma kula cat binšuqu misil misil hana l arab bas, bəšaayifu humma kula bəđʼálʔo weela, bəšaayifu anum ke, amma, bəxarrufu humma kula weela, cat kula šunu, finšan, binšu, bəxarrufu weela da, yeen kula weeláa, inta taʔarfa , dezət inkrocment, bəkaan kesaa mateen kula, alme dagut kan ʒabba kula keesaa, wahaala maafi, (18:30) geš ye bəgum, geš nađiif fi, ha l anum dʼaaka tašiif, al buhuur cat, bijan min anum, haw bəsiilan, bəšiil al bəkaan katiir , xariif, bəkaan hana zara maafi, haw xariif, al bəkaan da, ʒadara katiir , al anum di, al anum di fiiya ɸuɸbaan fi, fiiya haam fi, daak sese flay, haw da, cabawa alme daw kan kan ʒabba kula, ma bišrab ajala, al bagar bəkaan targut maafi, da bas daliil ke, xariif cat binšu le bəkaan, al yaabis daaka, binšu ke bas (19:13)

⁹ Saatil “on foot”, (adjective).

¹⁰ For the “conditional imperative”, see TV44a-magonari-cari n. 4, 10.

<I> inta arab nafar yatu

<H> ana, sarraari,

<I> ammak wa abuuk

<H> arab, hine bas borno hine bas,

<I> min t̄araab yatu

<H> am̄mí, min turaab hana marte, amma abuuí da, naššaaqi, kula gombolé, wurga, magumri, gubio, da bas, amma ana kubúr fi yerwa, min saqqiyyir ke j̄iit fi yerwa, (19:49)

<I> mišaan ad diraasa

<H> aa maa amtí haajja batuula, mašeet laha d̄iika di, fiiha hine kubúr, amma haalum diika iriftaha , šaan ana fi l bəḏ'aala kula banši, balgaahum awaan aḅuuí fi ma maat da, haw, nasiir jamí, barkab foog at toor, har nasiir nenši qaadi, t̄araab hana maagumri, har bukaan waahid , suuk waahid bəguulu laha , sawagam dedeka har nenši, yoom waahid kan mašeena, yoom bugo bakaan binzulu, al bad'ala kan lihigat , suuk, kan gariib fi dahadda nenši le suuk, (20:29) al moota zamaan daaka, loori haw ke binšan, arkab fi l moota hadda binši le yarwa hine, yoom d'aaka kan ligiina al bəḏ'aala, humma kan jo addallo, katiiriin ke, bakaanum humma, bakaan bəšaayifu, jam kondiga hine bas, wutro, barkab fi l moota, banši banzil fi konduga (20:51)

<I> humma gaadiin

<H> aha, humma gaadiin, banši loəm da hadda xalaas, illa tašiif, kilomita, nus al kilomita kan inta kan le konduga di, kan j̄iit tašiif hadada faršaa saabbe gar,¹¹ tašiif buyuutum , dahadda naam binšu loəm (21:07)

<I> inta gareet fi madrasa

<H> ana da gareet aa, fi hine, sentral prameri skul mayduguri hine, borno midil skul, fiiha hine mašeet, tisi potiskum, fi yoom xallas, dada mašeet le, klarikal kos, qaadi fi, zaariya, institut av administrešin dagut ahmadu belo yuniversity da, kee kan xallasta da karabt al xidme fi, nozən najerya govanment, (21:38) ke yaadim, nayntin siksti, sebon šuggogo stet, yakubu gawaan, afta ku nanytin sibilyan ku, dadda, fi hu dahadda, nos ist, j̄iit le borno hine, le l beet, fi stet govenment ke dugo, nayntin, seventi nayn, cad besin katabo al kalaam bəḏowwuru xidimti hine, xallooni dahadda j̄iit, fəst me, nayntin seventi nayn ana j̄iit le cad besin hineen (22:13), ta kula fi, kontrakt, le siniin ṭalaata, siniin ṭalaata kan sayyeetin hine, kan rid, asey transfa hiil sevis, xidimti hine le cad besin, kan abeet, arudd le stet, yam j̄iit xalaas dahadda gaʔád hine, maafi šoqol tallafu leyi, šunu kula maaši kalkal promošin, haw šunu kula maaši dahadda xalaas, seet transfa, (22:42) hana xidimti cat le cad besin, da hadda dugut ke da ana naadim hana cad besin, amma aloom ke kula kan niiti, kan katáb baguul barud le stet, barudd le stet ke da gade kula (22:51)

<I> gareet fi sangaaya

<H> ma gareet fi sangaaya,

<I> titkallam luqaat yatu, bala al luqa al arabiya

<H> arabi arab, aʔa ma nalkallam, luqa gaayid

<I> alallam ayy luqaat (23:18)

<H> aa, da nasaara gareeta fi, hawsa, haw borno,

<I> keef alallam hawsa wa borno

<H> aaha, borno da, min jiil le yerwa hine, ana saʔayyir, misil siniini xamsa ke, haw raffəna cat kula daaka arabi dugó daxal fi, arab awaan daaka šiyya fi yarwa, arab šiya, borno katiiriin , fi raffina cat kula, šowri sawuz, ma ifuut ke, misil niʔiddum kula, misil niddum kula fi raffina cat, arabi zit maafi, ille naadim waahid xaddaami arabi, wakil maaluud, arab, šiyya, hada kula fi l xidime tašiif, maalam musa šeex al lawaan, hu kula arab wa daaka hed masta, ibrahim wuleed, hu kula d'aaka awaan d'aaka hedmasta kula, arab šiyyiin bəxadəmo (24:19), musa daggaáš, awaan da kulu bəxadumu fi forostri, let al hajj yunus, kula fi forostri, cat arab šiyyiin, aa aaha fi wagid da šunu kula borno, ke hawsa ka biji, šaalat daar hawsa, fi najerya aloom nyamiri

¹¹ *saabbe gar, gar* = ideophone for “spread about in large quantity of larger objects (people, animals, house)”

bilkallamo hawsa, iyaal dugut fii beet iyaalí da kula cat kan mašeet da bilkallamo hawsa, šaal ad daar, luqa hiil al hawsa šaalt ad daar, (24:49)

<I> martak arabiye

<H> martí arabiye,

<I> yaalak bilkallamo arabiya

<H> bilkallamo arabiye haw bilkallamo hawsa, hawsa borno da bilkallamo šiyya šiyya, šaan iyaal biddaalolo maaəm yaal borno maafi (25:05)

<I> ayy luqa fi l bəkaan da

<H> al bəkaan da, katiiriin ke hawsa, ana gaayid fi saayid hine, fi kootas, sinya staf kotas hine, haw katiiriin ke, nafara katiire , naas baabuur fi, hawsa fi, naas mən potuskum fi, naas min bade fi, cat xaddaamiin jaz jaz mahal wađiina, amma katiir ke humma iyaal dool da bilkallamo hawsa cat (25:32)

<I> tilkallmo ayy luqa fi l beet

<H> ha bilkallamo, bilkallamo ana dugut fi l beet, balkallam loəm luqa arabiyye, hi kan siid beetí kula talkallam leəm be luqa arabiyye, amma humma kan xaramo min al beet, tašiif giddaam al beet yaal cat, cat hawsa bilkallamo (25:48)

<I> fi šuqul talkallamo ayy luqa

<H> xaddaamiin hine ingliš, ingliš a, cat xaddaamiin hine cat bilkallamo ingliš, aha

<I> ween fi najeriya bilkallamo luqa al arabiya nađiif, kalaamhum šaafi

<H> kalaamum šaafi, misil arab ac caad cat, humma kalaam aš šaafi da,

<I> hineen fi najeriya (26:24)

<H> fi najerya, hu kalaam al arab, deel aš šaaló fi najerya hine, bilkallamó, tašiif be hana kitaab gede, be hana al kitaab gade, beenaathum šoqol šiya ke fi, dogut hana, al arab as sabhaaniin , da hadda sawdi, haw ke misra, yilkallamo kalaam hana al kitaab, arab hana l kitaab da, amma hine, hana borno, buguulu laha humma kan naas bəguulu baha galgaliya, arab misil ke galgaliya, wató misil šaayilinna misil kan ingliš brokən ingliš ke (27:06)

<I> misil ajanabi, biji haw bidoor bi?allam kalaam al arab hine najeria, tuwaddi le təraab yatu, tuwaddí le mayduguri

<H> aa misil kan luqa ikallim kalaam al arab zeen da, misil kalaam hana tawadda le təraab hana krenawa ha ke, ha humma kalaam hana balge kula, mi xaarəm zeen be hana humma, al qawaalme, dugut taab?iin al bagar dool binšu jaay jaay dool, kalaamhum bee hana balge, šiyya šik, haw arab, al humma al qawaalme, gede kula kalaamhum be hana al arab hana təraab hana gambaru, kula šik, illa arabiyye ke da, humma an naššaaqa, humma bas bilkallamo luqa arabiye aaha, humma arab an naššaaqa dool da aha (28:21)

<I> al arab biyaaxudu al mara min ambeenaathum

<H> aaha, humma al arab, humma naššaaqiin, ma yaaxudu min nafara, amma, nafara gade, biyaaxud arabiyaat, finšaan šunu, šaan al arabiyaat samhaat , kan borno kula, biyaaxuduuhin katiiraat , hawsa kula, biyaaxudu arabiyaat katiiraat, kullu al luqa, kan šaaft al arabiya tariida le zawaata, amma arabi ke, biyaaxudu nafara, gade da šiya, da kaal fi al barra kaal maafi dugo, say fi l bərní hine da daaxil fi bərní (29:14)

<I> šaba kan mara arabiya wa raajil ajanabi aw raajil arabi wa mara ajanabiyya bilkallamo ambeenaathum ayy luqa (29:32)

<H> dagut misil hine, arab hine borno hine da, katiiriin , misil, tis?iin foog al miya ke cat bəsám?o borno, borno mi zeen kula, ha bilkallamó, salaam, haw ke jalsa, fook fook šiya šiya, bilkallamo kalaam hana borno, da bas borno axado lehum arabiyaat kula, šiya šiya bilkallamo be l arabiya ke dugo arabiya yam taji, har tal?allam kalaam hana borno tašiila [30:14]

al mara mi arabiyye, al iyaal yaalum a, le iyaalum a,

<I> al yaal bilkallamo ayy luqa (30:26)

<H> waato, al mara arabiyye, al raajil mi arabi, ha hi, mateen kula foog al ?am, al ?am hi kan talkallam le iyaalha arab, bišiif humma kulla bilkallumo arab, kan abuum, bornaay kula, šaan al hille hine, cat borno humma bas katiiriin , kan xaramo barra, biddaalolo maa ?yaal borno,

bəšuulu luqa hiil abuum , borno, amma al arab kula bəsám?o dahadda maa ammum wahade wahade jami mi katiir zeen, ha kan abuum arab, a hi bigat nafara, jins, da kalaam al arab da, kan mi abúum bilkallam leum , waade waade , ma bəsám?o , dadda bugummu, be kalaam hana amhum , dadda kalaam hana arab da maafi, katiir ke našiif i?yaal hine fi yerwa hine, ?yaal hine arab, al waahid tilkallam leeha be l arab, ma biyaad'iik amsa zeen, katiiriin (31:24)

<I> yaani fi juduudhum arab amma ma bilkallamo kalaam al arab

<H> naas fi,

<I> taguul lehum humma arab (31:37)

<H> ke da buguul looem arab, bəguulu loem ga?arhum arab bas, fi fi yarwa hine kula fi, tašiif al waahid arabi, jidda arabi, abú arabi, ma šaan hine, kubur fi yarwa hine, ma bilkallam kalaam al arab, gara fi magarantiye maafi arab, ke rafagta cat, jins, ma bəlkallam arab katiiriin , fi yarwa hine fi? (32:00)

<I> indak bitt bitt bint

<H> beet, beet dawta, indi dawta fi

<I> taad' bittak le mine minhim

<H> laa baas, aa kan le keda, al arabi le l arabi bas, amma, kulli kan ma bilkallam kula, aarifa huda arabi da, taat̄ha la hu bas, le an nafar al gede, ašaan bilkallam al arab, ma taat̄ha laha , ha dugut sokol, hu hana juuza da, suqul gaasi dagut biji, tašiif hadar taad' bittak le naadim, maqada an naadim, hu dada kan bit di kan ad'ooha laha , bikkissa¹² magada keef, (33:23) hu raaša keef magada, amma fišaan aloom, naadim jinsa fasil, maak aarif gaara, xaarəm miy yeen, dugó, walla šaalo gariib, šaalo l islaam kula ma tawwaḷo, har kan jidda kula, ankuun, ma bəšall'i dugo, maafi abú kula, ma d'awwal fi š šalaa, kan bísəm? al luqa arabiya, arabiya kef kula bit ma taat̄a laha , taat̄a le hu axuuk da bas, kan ma bəsám? kalaam al arab kula tad'a bittak (33:58)

<I> al arab buḍbaho mišaan munaasaabaat katiiraat, misil qanam

<H> qanam, humma al arab ma leum qanam ay, dagut dugó, humma sayyaariin induhum , tawar, tašiif an naadim kan inda bagar mateen kula tašiif tawar misil, miya saarhaat maa bagar fi, kan hinne tawar manfaa?atin , misil kan udur ja, kan kabiš kan ke kula tašiil kan tawriya aagre¹³ kula, taj tašiila tabiyya tamš tasow wudurak, haw kan kuturan , kibšaan tabí, gade kula tašir ?ijile, walla ijilteen gade kula bagar tašir bagar fi, da bas aniina al qanam, da bas hiinna da bas hinna, amma hinna al kaaja deela da, deel mi siyaat hinee al arab, siyaat hine koyaam, haw borno, (35:05)

<I> mata tuḍbaho at toor

<H> humma humma yoom al arab bəḍábho , bəḍábho at tawar, misil kan wudur ja ke, kan usum, walla be nahaar al iid ke, walla kan wudur ja, bəḍápho, aaha, bəḍápho biyaakulu, fi tawar deel da, (35:24)

<I> bəḍápho at toor miš al qanam

<H> misil al qanam ke, bəḍápho

<I> inta tasma ar raadiyo

<H> basma ar raadiyo

<I> ayy barnaamij (35:46)

<H> redyo katiir ke ana basmáa , mənnaššabaa kan gammeet, saa sitte, basma bibisi, saa sab?aa saa sab?a, basma redyo hana kaduuna, kalaam hawsa, šinu, fišaan hana kaduuna, soḷol hu kan fi, ad daar hine misil arewa fi najerya hine, catt an naam bəsám?a , bi bi si, kula, minnaššaba kan naam gamma, aš šokol al fi leel kaan, fi hana daarku, inta fi redyo kula ma bilkallamo, tasám?a inta, cat tasám?a, as sokol al kaan fi duniya, ha da bas (36:37)

<I> wa masalan mašər aw bibisi aw sawdiya

<H> sawdiya sawdiya la ma nafukka šunu, fišaan ille xabar ke katiir ke, naam bəsəma xabar hana dunya da misil xabar bibisi ke maafi, da bas, dugut šaan bibisi da aniina katiiriin ke nafukku hine da, šunu bukuun fi najerya kula, anaam bəsám?a fi bibisi, haw redyo hana

¹² Probably = *birkizha, rakaz* "evaluate".

¹³ *aagre* "barren".

kaduuna, as sokol bəkuun fi d daar, fi hanaa, bəkaan hana arewa hine cat kula, humma bas bəguulu cat, ha bas da minnaşabaa kan gammeet bəhaddir baji le xidme , kan gammeena min hine saa talaata wa nus, an naam maşa şalla usura, (37:26) dahadda xalaas saa arəba, bafuk legos, xabar hana najerya, biyaad'uuhum humma kula, xalaas kan al xabar, yamta muwadadib ?? basidd basidd basidd ar radyo, ke gede kula, saa sitte hiil al ašiiye, gede kula bafukk, kaduuna, le redyo hana kaduuna, kula al xabar, cat aloom al kaan, ke humma kula cat bəguulu, basám?a , saa sab?a, gade kula bafuk bibisi, as sokol al kaan fi dəniya, gade kula cat gade kula basám?a , sa seb?a wa nuş, gede kula, bafuk kaduuna hawsa gade kula, biyaad'u xabar be hawsa, d'aak ke bas (38:20)

<I> inta mašeet le bilaad arabiyya

<H> ma mašeet,

<I> bilaad fi urubba fi afrika

<H> afrika ma mašeet amma say mašeet le britin, aaha, mašeet le l kos fi ingla qaadi aaha, amma fi afrika hine da, illa, xarám min najerya illa, qaşimí,¹⁴ min hine le jaay le kusuri bas, aaha, kamaruun, awaan d'aaka mašeet kula, anjameena bəsawwu duwaas ligiit daxál fi naytin sevinti nayn, haa da ke bas

¹⁴ Lit. "my mouth", here, "the extent of my travels".